

Sygn. akt VI ACa 869/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Aldona Wapińska (spr.)

Sędzia SA – Urszula Wiercińska

Sędzia SO (del.) – Joanna Korzeń

Protokolant: – sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. J.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie i K. W. (1)

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 17 kwietnia 2012 r.

sygn. akt XXV C 1246/10

I oddala apelację;

II nie obciąża powoda J. J. obowiązkiem zwrotu kosztów na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

VI ACa 869/13

UZASADNIENIE

J. J. wystąpił z pozwem przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie oraz przeciwko K. W. (1), wnosząc o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania i kwoty 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia za szkody powstałe na skutek przewlekłości postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Warszawy- Śródmieścia pod sygn. akt I Co 732/09 oraz od pozwanego K. W. (1) kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania i 40.000 zł tytułem naruszenia dóbr osobistych powoda poprzez wydanie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi w toczącej się sprawie – bez skontaktowania się z powodem. Powód twierdził w pozwie, że brak ustanowienia pełnomocnika z urzędu miał wpływ na wynik przedmiotowej sprawy, ponadto powód doznał szkody na osobie w postaci cierpień fizycznych i psychicznych wywołanych przewlekłością postępowania w tej sprawie.

W piśmie procesowym z dnia 19 stycznia 2011 r. pozwany K. W. (1) podniósł, iż nigdy nie reprezentował z urzędu powoda i że po jego stronie zachodzi brak legitymacji biernej do występowania w niniejszym procesie. Wobec powyższego zarządzeniem z dnia 13 maja 2011 r. Sąd Okręgowy wezwał powoda do dokładnego oznaczenia tożsamości i adresu pozwanego K. W. (1) w terminie tygodniowym pod rygorem zwrotu pozwu co do tego pozwanego.

W odpowiedzi na pozew pozwany K. W. (1) wniósł o oddalenie powództwa i o zasądzenie na jego rzecz kosztów według norm przepisanych.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie wniósł o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami procesu.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie powództwo oddalił, nie obciążył powoda J. J. obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa; zasądził od J. J. na rzecz pozwanego K. W. (1) kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia:

Z wniosku J. J. przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie toczyło się postępowanie o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia skargi konstytucyjnej pod sygnaturą I Co 732/09. Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2009 r. Sąd Rejonowy uznał się niewłaściwym miejscowo w sprawie z wniosku J. J. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia skargi konstytucyjnej i w tym zakresie żądanie wnioskodawcy wyłączył i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Gdańska Południe w Gdańsku jako sądowi właściwemu. Na skutek zażalenia powoda z dnia 13 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 8 września 2009 r. uchylił zaskarżone postanowienie. Zarządzeniem z dnia 26 listopada 2009 r. powód został wezwany do złożenia oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i dochodach w terminie tygodniowym pod rygorem zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Przedmiotowe oświadczenie wpłynęło do Sądu w dniu 15 grudnia 2009 r. Postanowieniami z dnia 6 stycznia 2010 r. Sąd oddalił wnioski powoda o zwolnienie od kosztów sądowych oraz ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W dniu 3 lutego 2010 r. powód wniósł o zwolnienie go od kosztów i ustanowienie mu pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi na stwierdzenie **niezgodności z prawem orzeczenia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 września 2009 r. i 6 stycznia 2010 r.** Zarządzeniem z dnia 17 lutego 2010 r. powód został wezwany do usunięcia braków formalnych wniosku powyższego wniosku poprzez precyzyjne wskazanie orzeczenia, od którego zamierza wnieść skargę w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia wniosku. Postanowieniami z dnia 19 marca 2010 r. wniosek powoda został odrzucony w stosunku do wszystkich skarżonych orzeczeń. Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2010 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia pozwu oraz uznał się niewłaściwym miejscowo w sprawie o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej i postanowił przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Południe. Zarządzeniem z tego samego dnia Sąd zwrócił wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych.

Postanowieniami z dnia 10 maja 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił wnioski powoda o zwolnienie od kosztów sądowych celem wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowień Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 marca 2010 r. oraz 6 stycznia 2010 r. oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu **celem wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowień Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 marca 2010 r. oraz 6 stycznia 2010 r.**

W dniu 12 maja 2010 r. powód wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 15 kwietnia 2010 r. Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił zażalenie powoda.

W dniu 25 maja 2010 r. powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem kolejnych orzeczeń Sądu Okręgowego w Warszawie zapadłych w niniejszej sprawie. Powyższy wniosek powoda został oddalony postanowieniami z dnia 31 sierpnia 2010 r.

Powód wniósł skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, sygn. akt I Co 732/09 wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych od przedmiotowej skargi. Postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie o sygn. akt V S 110/10 oddalono wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych i zarządzeniem z dnia 19 lipca 2010 r. wezwano skarżącego do uiszczenia opłaty od skargi w terminie w terminie 7 dni po rygorem jej odrzucenia. W odpowiedzi na powyższe pismem z dnia 29 lipca 2010 r. skarżący wskazał, iż nie posiada środków materialnych na pokrycie kwoty 100 zł. tytułem opłaty od skargi i nie wykonał zarządzenia z 19 lipca 2010 r. Skarga ta została odrzucona postanowieniem z dnia 15 września 2010 r.

Sąd pierwszej instancji dał wiarę twierdzeniom pozwanego K. W. (1), iż nigdy nie występował w imieniu powoda jako jego pełnomocnik, zważywszy, iż we wskazanych przez powoda aktach sądowych o sygn. I Co 732/09 nie ma postanowienia o ustanowieniu dla powoda pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Sąd ten miał także na uwadze fakt, że dopuszczony z urzędu dowód z części dokumentów z tych akt jednoznacznie wskazuje, iż powodowi odmówiono zwolnienia od kosztów sądowych od skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a zatem w świetle logicznego wnioskowania niemożliwym było ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu w tym celu, skoro w świetle przepisu art. 117 k.p.c. tylko strona zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych w całości lub części może zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo podlegało oddaleniu w całości w stosunku do obydwu pozwanych jako całkowicie bezzasadne. Powód nie wykazał, aby radca prawny K. W. (1) kiedykolwiek występował w jego imieniu jako pełnomocnik z urzędu, brak jest zatem po jego stronie legitymacji biernej do występowania w procesie. W stosunku do pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie powód nie wskazał na jakąkolwiek wadliwość lub bezprawność w sprawie o sygn. I Co 732/09. Nie powołał się na żadne dokumenty czy czynności w przedmiotowej sprawie. Postępowanie cywilne nie zna dowodu z całych akt sprawy. Możliwy jest tylko dowód z dokumentu i te dokumenty powód powinien wskazać, gdyż zgodnie z art. 6 k.c. na nim spoczywa ciężar dowodu - udowodnienia faktu z którego wywodzi skutki prawne.

Zdaniem Sądu Okręgowego nieuwzględnienie skargi powoda na przewlekłość wskazanego przez powoda postępowania i nie wskazanie żadnych innych działań Skarbu Państwa sprzecznych z prawem, czyni roszczenie powoda bezpodstawnym. W wypadku badania przewlekłości postępowania przez właściwy sąd w trybie ustawy z 14 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki i nie wskazaniu przez powoda nowych okoliczności czy działań sądu powodujących przewlekłość postępowania czy też bezprawność działania tego sądu, powód nie może w niniejszym postępowaniu domagać się kontroli orzeczenia sądu rozpoznającego skargę powoda.

Sąd pierwszej instancji zważył, iż w myśl art. 417 k.c. Skarb Państwa odpowiada za szkodę wyrządzoną niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej. Powód nie wskazał żadnych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie tego przepisu – w tym przede wszystkim nie określił jakie działanie lub zaniechanie Skarbu Państwa było niezgodne z prawem. W tej sytuacji – zdaniem Sądu pierwszej instancji – nie ma nawet potrzeby badania czy powód poniósł jakąkolwiek szkodę gdyż nie będzie już możliwe wykazanie związku przyczynowego ewentualnej szkody powoda z działaniem Skarbu Państwa. Ponadto nie jest nawet prawdopodobne powstanie u powoda szkody na zdrowiu prowadzeniem tego postępowania sądowego skoro powód od wielu lat sam wszczyna setki procesów przeciwko Skarbowi Państwa, (fakt ten jest znany sądowi z urzędu) więc trudno przyjąć, że wywoływać one mogą szkody na zdrowiu powoda.

Sąd pierwszej instancji uznał zgłoszone przez powoda dowody za nieprzydatne do wykazania szkody powoda, gdyż nie wykazał on aby jego koledzy z aresztu śledczego posiadali odpowiednią wiedzę do oceny stanu zdrowia powoda, a biegli lekarze, o dopuszczenie których powód wnosił, mogą jedynie określić aktualny stan zdrowia powoda, bowiem nie mając wcześniejszych badań nie będą w stanie ustalić pogorszenia się stanu zdrowia powoda ani jego związku przyczynowego z przebiegiem toczących się postępowań. Z tych przyczyn wnioski te zostały oddalone.

Z uwagi na fakt iż powód nie wskazał żadnych dokumentów z akt sprawy, które wskazywał w pozwie, Sąd pierwszej instancji musiał z urzędu dopuścić dowód z części dokumentów z tych akt.

W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenie powoda jakoby nie przyznanie mu pełnomocnika z urzędu miało wpływ na wynik tych postępowań jest nieprawdziwe, bowiem powód nie miał żadnych problemów z reprezentowaniem swoich interesów w toku postępowania i czynił to w sposób efektywny.

Mając powyższe na uwadze Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo jako bezzasadne, zaś na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powoda kosztami niniejszego postępowania oraz obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego dla Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Natomiast Sąd ten obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego K. W. (1) z uwagi na to, iż nie dał on powodowi powodu do wytoczenia przeciwko niemu powództwa.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w części, tj. w zakresie punktu 1 i 3 wyroku zaskarżył apelacją powód z dnia 29 czerwca 2012 r. Zaskarżonemu wyrokowi Powód zarzucił, iż został wydany z naruszeniem przepisów postępowania i prawa materialnego, bowiem podstawa prawna, faktyczna i materiał dowodowy powództwa co do Skarbu Państwa umożliwiał jego merytoryczne uznanie w trybie art. 417 k.c. i nast. Apelujący podnosił ponadto, iż dokonana ocena merytoryczna powództwa jest arbitralna i nie mogąca uzyskać aprobaty w trybie art. 217, 218, 227, 228, 228, 229 i 233 oraz 328 k.p.c., jako nieprzestrzeżenie przez sąd i uznanie jego dowodów za zbyt liczne oraz przyjęcie stanowiska Skarbu Państwa za własne. Powód zarzucił także Sądowi pierwszej instancji, iż mógł on zastosować wobec niego regulację art. 102 k.p.c., w zakresie obciążenia go zwrotem kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego K. W. (1). Powód przeprosił przy tym pozwanego K. W. (1) za bezpodstawne pozwanie.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie orzeczenia oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Pozwany Skarb Państwa - Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powoda J. J. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych.

Pozwany K. W. (1) wniósł o oddalenie apelacji i nie wniósł o zasądzenie od powoda kosztów postępowania za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, jak i ich ocena prawna są prawidłowe i Sąd Apelacyjny w pełni je podziela i przyjmuje za własne.

Przede wszystkim zauważyć należy, iż zarzuty skarżącego są ogólnikowe i sprowadzają się do polemiki z zaskarżonym wyrokiem oraz przedstawienia przez powoda odmiennej oceny, aniżeli ocena Sądu pierwszej instancji, co do zasadności zgłoszonych przez powoda roszczeń.

Nie znajdują uzasadnienia zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów postępowania. Powód nie uzasadnił i nie sprecyzował na czym konkretnie miałyby polegać naruszenie wskazanych w apelacji poszczególnych przepisów postępowania, zatem zarzut ten nie poddaje się kontroli instancyjnej.

Brak jest podstaw do żądania przez powoda uchylecia wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, bowiem ani nie zachodzi nieważność niniejszego postępowania, ani pozew nie uległ odrzuceniu, ani też nie zachodziła postawa do umorzenia postępowania, zaś Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy poddając ocenie ustalone w sprawie fakty w świetle możliwej do zastosowania normy prawnej regulującej ewentualną odpowiedzialność deliktową pozwanego Skarbu Państwa oraz oceniając kwestię legitymacji pozwanego K. W. (1). Ponadto wydanie wyroku nie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zgodzić się należy z Sądem pierwszej instancji, iż powód nie przedstawił wystarczającego materiału dowodowego w sprawie wykazującego zasadność żądania zapłaty odszkodowania na jego rzecz, opierając powództwo głównie na swoich subiektywnych twierdzeniach. Ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie spoczywa zaś na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne. Tymczasem – jak trafnie wskazał Sąd pierwszej instancji – zgłoszone przez powoda dowody były nieprzydatne do wykazania szkody powoda z przyczyn szczegółowo wyjaśnionych wcześniej. Poza zgłoszeniem subiektywnych twierdzeń i zarzutów, powód nie udowodnił okoliczności, z których wywodzi skutki prawne.

Nie można zgodzić się z powodem, iż Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia prawa materialnego. Aby domagać się odszkodowania bądź zadośćuczynienia z powodu przewlekłości postępowania sądowego powód musiałby wykazać istnienie podstawowej przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa, tj. wystąpienia takiej przewlekłości. Wynika to wprost z treści art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. nr 179, poz. 1843 ze zm.). Przepis ten stanowi bowiem, iż strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody wynikłej ze stwierdzonej przewlekłości od Skarbu Państwa albo solidarnie od Skarbu Państwa i komornika. Należy przyjąć, iż jest to przepis szczególny w stosunku do ogólnych zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa wynikających z art. 417 i art. 417¹ k.c. za szkody wyrządzone za niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, bowiem wprowadza dodatkową przesłankę tej odpowiedzialności, tj. stwierdzenie we właściwym trybie przewlekłości postępowania toczącego się przed organami wymienionymi w ustawie. Jednocześnie ustęp 2 art. 15 tej ustawy przewiduje, iż postanowienie uwzględniające skargę wiąże sąd w postępowaniu cywilnym o odszkodowanie lub zadośćuczynienie, co do stwierdzenia przewlekłości postępowania.

Skarga powoda o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I Co 732/09 Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie została odrzucona. Skoro zatem nie stwierdzono we właściwym trybie istnienia przewlekłości postępowania, to nie została spełniona fundamentalna przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, na którą to odpowiedzialność powoływał się powód dochodząc swoich roszczeń. Badanie pozostałych przesłanek takiej odpowiedzialności było zatem bezprzedmiotowe, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji.

Nawet gdyby uznać, iż wobec odrzucenia skargi na przewlekłość postępowania Sąd pierwszej instancji rozpoznający sprawę odszkodowawczą miał obowiązek we własnym zakresie ustalić, czy taka przewlekłość wystąpiła - rezultat końcowy byłby taki sam. Sąd Okręgowy szczegółowo przedstawił tok czynności w postępowaniu w sprawie o sygn. akt I Co 732/09 Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie. Z ustaleń tych wynika, iż czynności były podejmowane w tej sprawie terminowo, z uwzględnieniem zwykłego czasu niezbędnego dla rozpoznania zgłaszanych wniosków i środków zaskarżenia. Natomiast prawidłowość dokonywanych czynności nie podlega ocenie w aspekcie stwierdzenia przewlekłości postępowania. Brak przesłanek do stwierdzenia przewlekłości postępowania jest więc równoznaczne z uznaniem bezzasadności powództwa, skoro nie nastąpiło zdarzenie, z którym można byłoby

wiązać powstanie po stronie powoda szkody materialnej lub krzywdy niemajątkowej. Powództwo o odszkodowanie i zadośćuczynienie przeciwko Skarbowi Państwa należało zatem oddalić, co prawidłowo uczynił Sąd pierwszej instancji.

Podstawę prawną ewentualnej odpowiedzialności pozwanego K. W. (1) mógłby stanowić przepis art. 415 k.c. lub 471 k.c. Jednakże również w przypadku tego pozwanego nie zostały przez powoda wykazane przesłanki odpowiedzialności – ani deliktowej, ani kontraktowej – bowiem pozwany ten nie udzielał powodowi pomocy prawnej, ani nie miał z nim innego kontaktu, przy okazji którego mógłby powodowi wyrządzić szkodę majątkową bądź niemajątkową. Dlatego też prawidłowe było oddalenie powództwa również w stosunku do K. W. i obciążenie powoda kosztami procesu na rzecz tego pozwanego.

Mając na uwadze powyższe – w pełni podzielając dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną – na podstawie 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda jako niezasadną. O kosztach procesu za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, iż wobec aktualnej sytuacji życiowej i materialnej powoda, obciążanie go kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa będzie niecelowe z uwagi na niemożliwość wyegzekwowania od powoda jakichkolwiek środków.